

**Advies Flora- en faunawet Camping
Lauwersoog herziening**

BügelHajema

Plek voor ideeën

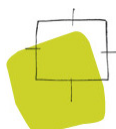
**Advies Flora- en faunawet Camping
Lauwersoog herziening**

Inhoud

Rapport en bijlagen

20 september 2010

Projectnummer 142.00.18.33.00

Ideeën voor een plek

Inhoudsopgave

1	Samenvatting	5
1.1	Aanleiding onderzoek	5
1.2	Soortenbescherming	5
1.3	Gebiedsbescherming	6
2	Inleiding	7
2.1	Planbeschrijving	7
2.2	Flora- en faunawet	7
3	Beschrijving van het gebied	11
4	Natuurwaarden	15
4.1	Beschermde gebieden	15
4.2	Soortenonderzoek	15
4.2.1	Vaatplanten	17
4.2.2	Zoogdieren - vleermuizen	18
4.2.3	Zoogdieren - overige	19
4.2.4	Vogels	21
4.2.5	Amfibieën	22
4.2.6	Reptielen	23
4.2.7	Vissen	23
4.2.8	Dagvlinders	24
4.2.9	Libellen	25
4.2.10	Overige ongewervelde soorten	26
5	Conclusie	27
5.1	Gebiedsbescherming	27
5.2	Soortenbescherming	27
6	Bronnen	29
6.1	Veldbezoek	29
6.2	Media	29
6.3	Gegevens	29
6.4	Literatuur	29

Bijlagen

Samenvatting

1.1

Aanleiding onderzoek

In Lauwersoog wordt, met name door middel van een herinrichting, een kwaliteitsverbetering van Camping Lauwersoog gerealiseerd. In het kader van de Flora- en faunawet is een onderzoek uitgevoerd naar de aanwezige natuurwaarden in het gebied. Tevens is gekeken naar de effecten op beschermde gebieden in de omgeving. Het onderzoek naar effecten op beschermde gebieden is in een afzonderlijke rapportage verwerkt. (Gebiedsbescherming Camping Lauwersoog herziening).

1.2

Soortenbescherming

Soortengroep	Verbodsovertreding van beschermde soorten in het plangebied	Vervolgstap
Vaatplanten		
Vleermuizen	Mogelijk watervleermuis, laatvlieger, gewone en ruige dwergvleermuis	Onder voorwaarden (zie paragraaf 4.2.2), anders, nader onderzoek
Overige zoogdieren	Konijn, egel, gewone bosspitsmuis, dwergspitsmuis, huisspitsmuis, rosse woelmuis, aardmuis, dwergmuis, wezel en bunzing	Geen, vrijstelling
Vogels*	Enkele broedvogelsoorten	Geen, bij werken buiten broedseizoenen
Amfibieën	Gewone pad, bruine kikker, meerkikker, bastaardkikker en kleine watersalamander	Geen, vrijstelling
Reptielen	-	-
Vissen	-	-
Dagvlinders	-	-
Libellen	-	-
Overige soorten	-	-

*Vogels

Alle vogelsoorten (uitgezonderd exoten) zijn beschermd. Bij uitvoering van werkzaamheden in het kader van een ruimtelijke inrichting geldt vrijstelling van de verboden als wordt gehandeld volgens een goedgekeurde gedragscode. Als er geen gedragscode is, moet worden nagegaan of verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet worden overtreden. In een dergelijk geval is het mogelijk ontheffing aan te vragen. Men kan ook buiten het broedseizoen werken of starten voor het broedseizoen en de werkzaamheden continu laten voortduren waardoor geen verbodsbepalingen worden overtreden. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voor de meeste vogels geldt dat het broedseizoen van ongeveer 15 maart tot 15 juli duurt.

1.3

Gebiedsbescherming

Het meest nabijgelegen beschermde gebied in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 betreft het Lauwersmeer (Vogelrichtlijngebied) op ongeveer 60 m afstand van het plangebied. Op 300 m ligt het beschermde natuurmonument Lauwersmeer.

Op ongeveer 600 m ten noorden van het plangebied ligt het Natura 2000-gebied Waddenzee (Vogel- en Habitatrichtlijngebied en tevens beschermd natuurmonument).

De Ecologische Hoofdstructuur grenst aan het plangebied. Het Lauwersmeer is op de provinciale EHS-kaart aangeduid als 'EHS Natuur (water)'.

De mogelijke effecten van de uitvoering van de plannen op vorengenoemde beschermde gebieden is beschreven in het rapport Gebiedsbescherming Camping Lauwersoog herziening.

2.1

Planbeschrijving

Ten behoeve van het voorliggende bestemmingsplan Camping Lauwersoog herziening te Lauwersoog in de gemeente De Marne is het noodzakelijk een onderzoek in het kader van de Flora- en faunawet uit te voeren naar de aanwezige natuurwaarden in het gebied. In 2004 zijn voor de partiële herziening van het bestemmingsplan Camping Lauwersoog voor het gehele plangebied twee ecologisch onderzoeken uitgevoerd (BügelHajema Adviseurs, 2003 en 2004). Aangezien tussen 2004 en heden verschillende nieuwe wet- en regelgevingen van kracht zijn geworden en de plannen voor het noordelijke deel van het plangebied zijn gewijzigd, is besloten het bestemmingsplan te actualiseren. Het onderhavige ecologisch onderzoek heeft alleen betrekking op het noordelijke deel van het plangebied waar de plannen zijn gewijzigd. Het eigenlijke plangebied is dus groter dan het hierna aangegeven onderzoeksgebied. In deze rapportage wordt dit noordelijke onderzoeksgebied verder aangeduid als zijnde het plangebied.

2.2

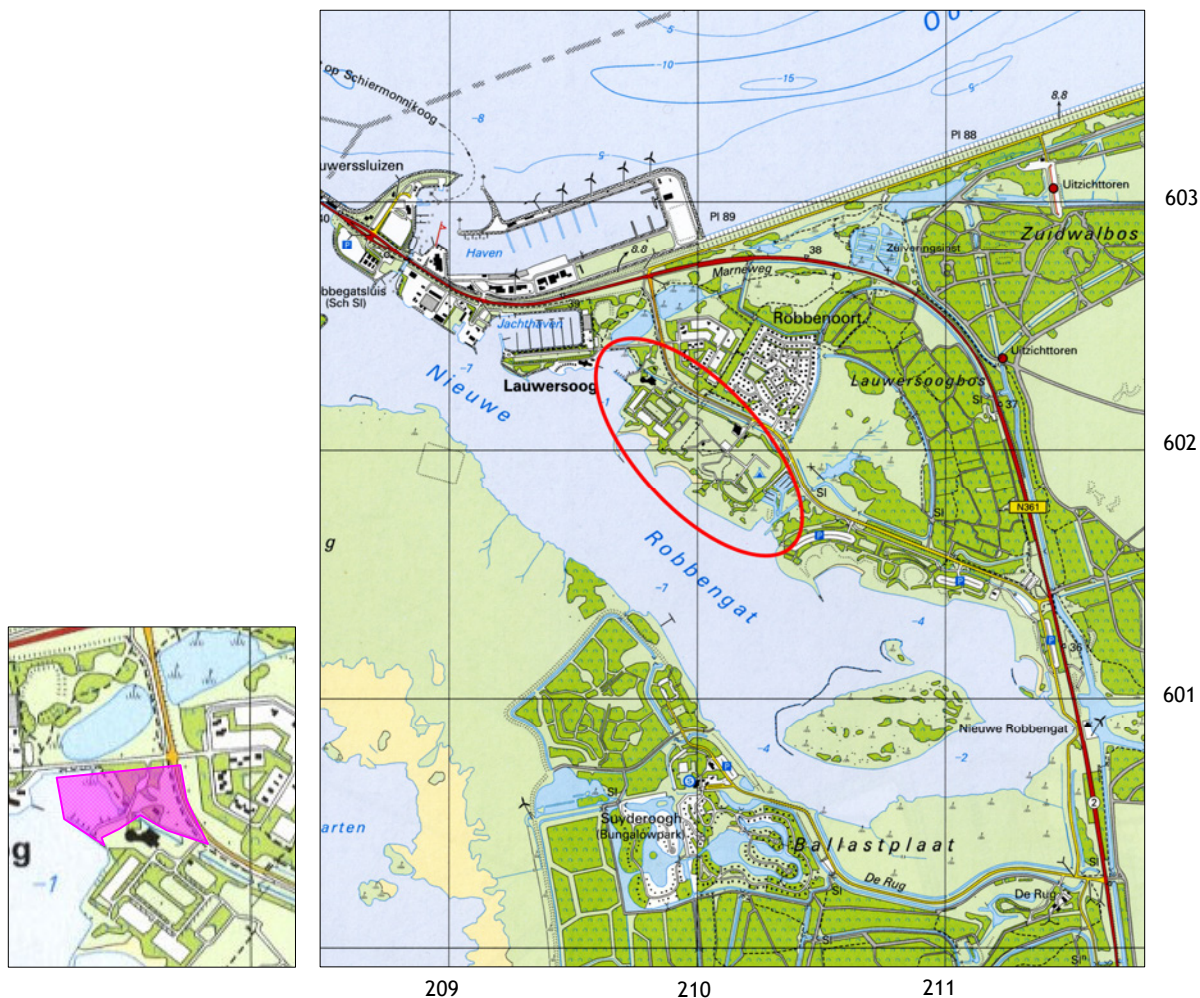
Flora- en faunawet

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Het soortenbeleid uit de Vogelrichtlijn van 1979 en de Habitatrichtlijn van 1992 van de Europese Unie is hiermee in de nationale wetgeving verwerkt.

Achter de Flora- en faunawet staat het idee van de zorgplicht voor in het wild levende dieren en planten (zowel beschermde als onbeschermde) en hun leefomgeving. Die zorgplicht houdt in ieder geval in dat iedereen die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen heeft voor flora of fauna, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten. Diegene moet alle maatregelen nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden verwacht om die nadelige gevolgen te voorkomen, zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken (artikel 2).

ZORGPLICHT

Volgens de Flora- en faunawet is het verboden om beschermde planten te verwijderen of te beschadigen (artikel 8), beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen (artikel 9) of opzettelijk te verontrusten (artikel 10) en voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen te beschadigen (artikel 11). Ook het rapen of beschadigen van eieren van beschermde dieren is verboden (artikel 12).

Figuur 1. Plangebied (rood omcirkelt), omliggend gebied en kilometerhokken (grijze lijnen), plangebied/onderzoeksgebied (roze)

SOORTENBESCHERMING

Beschermde zijn de inheemse zoogdieren (met uitzondering van huismuis, bruine rat en zwarte rat), alle inheemse vogels, amfibieën en reptielen, sommige planten, vissen, vlinders, libellen, kevers en mieren en rivierkreeft, wijngaardslak en Bataafse stroommossel. Deze soorten zijn vermeld op lijsten die zijn gebaseerd op het Besluit aanwijzing diersoorten Flora- en faunawet. De verboden in de artikelen 9, 10 en 11 gelden niet voor mol, bosmuis en veldmuis. Ook gelden ze niet voor huisspitsmuis als deze zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevindt.

BESCHERMINGSREGIMES

Op 23 februari 2005 is de AMvB 2004 betreffende artikel 75 van de Flora- en faunawet in werking getreden. Deze AMvB deelt de in Nederland beschermde soorten in drie beschermingsregimes in. In de 'Lijst van alle soorten beschermd onder de Flora- en faunawet' worden de soorten ingedeeld in tabellen (zie ook bijlage 9).

1. Algemene soorten (in dit rapport aangegeven als 'soorten in tabel 1').
Voor deze soorten geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen vrijstelling voor

de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet.

2. Overige soorten (in dit rapport aangegeven als 'soorten in tabel 2'). Voor overige soorten en vogelsoorten geldt eveneens een vrijstelling bij ruimtelijke activiteiten, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit goedgekeurde gedragscode. Zolang geen gedragscode is opgesteld, moet voor verstoring van de soorten uit tabel 2 ontheffing worden aangevraagd.
3. Strikt beschermde soorten. Bijlage 1-soorten van de AMvB 2004 en bijlage IV-soorten van de Habitatrichtlijn (in dit rapport aangegeven als 'soorten in tabel 3').
Voor deze soorten geldt in principe geen vrijstelling. Voor verstoring van deze soorten en van vogels kan slechts onder bepaalde voorwaarden ontheffing worden verleend.

De soorten die in het kader van de Europese Habitatrichtlijn zijn geplaatst op de bijlage IV van te beschermen soorten (Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna), zijn als gevolg hiervan in Nederland in de Flora- en faunawet van 2002 opgenomen als streng beschermde soort. De verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet voorzien echter niet in het criterium 'goede instandhouding van de soort'. Dat aspect moet daarom zolang de Flora- en faunawet niet is aangepast, expliciet worden afgewogen voor elk ruimtelijk plan. In het kader van de Wet ruimtelijke ordening zal de gemeenteraad, die besluit over een bestemmingsplan waarin de belangen van een streng beschermde soort kunnen spelen, hiervoor in het vaststellingsbesluit zelf een expliciete afweging moeten opnemen (ABRS d.d. 28 februari, 2007 200604026/1). Daarbij moet uiteraard op grond van adviezen van deskundigen, gebaseerd op goed onderzoek (ABRS d.d. 23 augustus 2006, 200600506/1) kunnen worden overwogen dat het voortbestaan van de soort ter plekke door de toe te laten ontwikkelingen niet wordt bedreigd.

BIJLAGE IV SOORTEN

De Flora- en faunawet beschermt individuele exemplaren van een soort en vaste rust- en verblijfplaatsen van diersoorten. Voor een goede instandhouding van een diersoort is echter ook behoud van foerageergebied en migratieroutes nodig. Dat wordt in dit rapport ook mee gewogen. Deze aspecten worden in de nieuwe interne handleiding van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit overwogen bij de besluitvorming over ontheffingverlening.

HABITAT

In dit rapport wordt tevens aandacht geschonken aan soorten van de Rode lijst. Hierop staan Nederlandse soorten die bijzondere aandacht nodig hebben. Deze soorten worden bedreigd, zijn zeldzaam, erg kwetsbaar of nemen sterk in aantal af (zie bijlage 8). De Rode lijsten zijn officieel door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit vastgesteld (Besluit Rode lijsten flora en fauna, november 2004). Veel rode lijstsoorten (vooral planten) worden echter niet door de Flora- en faunawet beschermd en hebben daardoor geen duidelijke juridische status.

RODE LIJST

B e s c h r i j v i n g v a n h e t g e b i e d

3

Het plangebied is gelegen aan het Lauwersmeer, aan het Nieuwe Robbengat. Dit is een oude arm van de oorspronkelijke Lauwerszee. Het Lauwersmeer is in 1969 ontstaan door het afsluiten van de Lauwerszee.

HISTORIE

Na de afsluiting zijn de hooggelegen zeebodems (die voordien tot het wad behoorden) droog komen te staan. In de eerste jaren zijn grote delen hiervan vrijwel aan hun lot overgelaten. Langs de oude kustlijn zijn de voormalige kwelders ingericht als landbouwgebied. Er zijn twee dorpen ontstaan: Lauwersoog met de wijk Robbenoort en het vakantiedorp Suyderoogh, gelegen in de gemeente De Marne.

Het plangebied wordt begrensd door de Strandweg (oostzijde), Noordergat (noordzijde), het Nieuwe Robbengat (westzijde) en het Camping Lauwersoog complex en de toegangsweg (zuidzijde). Het terrein van het plangebied bestaat uit beboste delen, vooral in de oost- en noordoosthoek, het gebouw van het Biologisch Centrum, onverharde en verharde wegen en een kleine haven met een aanlegsteiger. Tussen het gebouw van de Expozee en het Biologisch Centrum ligt een kleine waterpartij.

HUIDIGE SITUATIE

Biologisch centrum

Het boeze wijf met op de voorgrond de waterpartij

Vanaf de toegangsweg loopt een onverharde weg naar het Biologisch Centrum. Tussen deze weg en het Camping Lauwersoog complex ligt een watergang. Deze watert af op de waterpartij ten noorden van het Camping Lauwersoog complex en is aan de noordzijde niet verbonden met ander open water. Het kleine bosgebied in de noordoost- en oosthoek wordt onderbroken door een verharde parkeerplaats. Deze biedt een toegang vanaf het Noordergat tot het plangebied. Om de haven ligt een verhard pad.

Haven

Parkeerplaats met naastgelegen stuk bos

Aan de oostzijde van het plangebied ligt een grasmat met enkele solitaire bomen. Langs de Strandweg ligt een schelpenpad.

Terreindeel langs de Strandweg

BODEM EN WATER

De bodemsamenstelling en de grondwaterstand zijn voor veel planten- en diersoorten een bepalende factor voor het voorkomen in een gebied. Volgens de provinciale Grondwaterkaart (internet) bestaat de bodem van het plangebied uit Vlakvaaggronden. De bodemkaart geeft aan dat de gemiddeld hoogste grondwaterstand van deze bodem dieper dan 40 cm beneden het maaiveld ligt. De gemiddeld laagste grondwaterstand ligt tussen 80 cm en 120 cm beneden het maaiveld. Deze bodemkaart is echter verouderd.

PLANNEN

De 19 recreatiewoningen zullen worden gerangschikt rond de uitbreiding van de bestaande museumhaven bij het centrumgebouw Het booze wijf. Deze recreatiewoningen zullen een bebouwd oppervlak krijgen van ten hoogste 80 m². De vormgeving van deze recreatiewoningen wordt gekenmerkt door verticaal gelede bouwvolumes met een kap, opgetrokken uit hout. De 19 recreatiewoningen zullen worden gerangschikt rond een nieuw aan te leggen jachthaven.

Het plan voorziet tevens in de bouw van een extra bedrijfswoning bij het Camping Lauwersoog complex.

4.1

B e s c h e r m d e g e b i e d e n

Het meest nabijgelegen beschermde gebied in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 betreft het Lauwersmeer (Vogelrichtlijngebied) op ongeveer 60 m afstand van het plangebied. Op 300 m ligt het beschermde natuurmonument Lauwersmeer. Op ongeveer 600 m ten noorden van het plangebied ligt het Natura 2000-gebied de Waddenzee (Vogel- en Habitatrichtlijngebied en tevens beschermd natuurmonument).

INVENTARISATIE

De Ecologische Hoofdstructuur grenst aan het plangebied. Het Lauwersmeer is op de provinciale EHS-kaart aangeduid als 'EHS Natuur (water)'.

De mogelijke effecten van de uitvoering van de plannen op de beschermde gebieden is beschreven in het rapport Gebiedsbescherming Camping Lauwersoog herziening.

4.2

S o o r t e n o n d e r z o e k

Het plangebied ligt in het kilometerhok¹ 209-602 en in uurhok¹ 02-56. Figuur 1 geeft een overzicht van het plangebied en de omliggende kilometerhokken. Voor het soortenonderzoek zijn gegevens gebruikt van Het Natuurloket² (zie tabel A), FLORON (vaatplanten), SOVON (vogels) en de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming (zoogdieren). Daarnaast zijn per uurhok waarnemingen verzameld uit de landelijke soortenatlassen voor zoogdieren, vleermuizen, broedvogels en vissen. De gegevens van vaatplanten en zoogdieren zijn bekend per kilometerhok.

De verspreidingsgegevens van reptielen, amfibieën en vissen zijn (tevens) afkomstig uit het waarnemingenoverzicht 2005 van Stichting RAVON. De ver-

¹ Een kilometerhok is een vastgelegd gebied van 1 km bij 1 km. De Topografische Dienst heeft deze hokken ingevoerd als rasterverdeling voor het tekenen van de topografische kaarten van Nederland. Een uurhok is een gebied van 5 km bij 5 km gebaseerd op diezelfde verdeling.

² Het Natuurloket is een onafhankelijke informatiemakelaar die gegevens over beschermde soorten toegankelijk maakt. Deze gegevens zijn afkomstig uit de databanken van talloze organisaties, verenigd in de Vereniging Onderzoek Flora en Fauna (VOFF). Het Natuurloket bezit zelf geen gegevens. Het Natuurloket is een initiatief van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de organisaties binnen de VOFF.

spreidingsgegevens van dagvlinders en libellen zijn (tevens) afkomstig uit het Waarnemingenverslag 2007 'Dagvlinders, nachtvlinders en libellen' van EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. Tot slot is de website www.piscaria.nl geraadpleegd. Deze website geeft toegang tot een groot aantal waarnemingen van planten en dieren in de Nederlandse oppervlaktewateren. De gegevens zijn afkomstig uit de databanken Piscaria en Limnodata Neerlandica. Enkele verspreidingsgegevens van de hiervoor genoemde bronnen berusten voor een deel op dezelfde waarnemingen. Het verschil tussen deze bronnen ligt in de schaal van weergave en de waarnemingsperiode. De gebruikte gegevens zijn opgenomen in de bijlagen.

De gegevens die staan geregistreerd per kilometerhok of per uurhok zijn niet rechtstreeks tot het te onderzoeken plangebied te herleiden. Enige interpretatie op grond van ecologische veldkennis is noodzakelijk.

Tabel A. Opgave van Het Natuurloket (d.d. 13 december 2007)

Rapportage voor kilometerhok X:209 / Y:602								* Legenda
Soortgroep	FF*	FF23*	H/V*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*	
Vaatplanten		5		17	goed	-	1991-2004	
Mossen				2	goed	0%	1996-2006	
Korstmossen					niet onderzocht		1991-2006	
Paddestoelen				4	slecht	0%	1990-2005	
Zoogdieren					slecht	51-100%	1995-2005	
Broedvogels		1			slecht	0%	1994-2005	
Watervogels		55			goed	0%	96/97-03/04	
Reptielen					niet onderzocht		1991-2005	
Amfibieën					niet onderzocht		1991-2005	
Vissen					niet onderzocht		1991-2005	
Dagvlinders		1		1	goed	51-100%	1995-2005	
Nachtvlinders					niet onderzocht		1980-2005	
Libellen					matig		1991-2005	
Sprinkhanen					redelijk		1991-2005	
Overige ongewervelden					slecht		1991-2005	

FF = Flora- en faunawet lijst 1 / lijst 2+3
H/V = Habitatrichtlijn (alleen bijlage 1 en 2) of Vogelrichtlijn
RL = Rode Lijst
(#) = tevens meetnetgegevens verzameld.

Volledigheid onderzoek: Hiermee wordt aangegeven of op basis van de gebrachte bezoeken een volledig overzicht is te verwachten van de soorten van de betreffende soortgroep. Een **toelichting** op deze categorieën kunt u vinden onderaan deze rapportage.

Actualiteit: per groep is aangegeven uit welke periode de gegevens zijn opgenomen.

niet van toepassing

VELDWERK

Het plangebied is half december 2007 bezocht om een indruk te krijgen van het plangebied, de omgeving en de voorkomende flora en fauna (zie paragraaf 6.1). Het veldbezoek is niet in het meest geschikte seizoen uitgevoerd. Derhalve is een tweede veldbezoek in juni 2010 uitgevoerd om een volledig beeld van vaatplanten te krijgen.

Gezien de aard van het plangebied kan echter met behulp van de indruk die van het plangebied is verkregen, de kennis over leefgebieden van soorten en de beschikbare gegevens van de meeste groepen toch met voldoende zekerheid een oordeel worden gegeven over het voorkomen van de soorten in het gebied. Alleen van de soortengroepen vleermuizen is nog geen compleet beeld ontstaan (zie paragraaf 4.2.2).

4.2.1

Vaatplanten

Het Natuurloket geeft aan dat het kilometerhok goed en redelijk recent is onderzocht op vaatplanten. Er zijn verschillende ontheffingsplichtige soorten bekend. De betreffende gegevens zijn bij FLORON opgevraagd (hergebruik). De waarnemingen dateren grotendeels uit de periode na 1990. Tijdens het veldbezoek van half december kon vanwege de tijd van het jaar geen volledig beeld worden gevormd van de voorkomende soorten in het plangebied. Het tweede veldbezoek van juni 2010 geeft samen met de gegevens een voldoende beeld voor dit onderzoek.

GEGEVENS

In de bosjes op het terrein staan soorten als ruwe berk, gewone esdoorn, zwarte els, duindoorn, opslag van wilgen. In de ondergroei en de randen van de bosdelen staan soorten als gewone braam, scherpe boterbloem, paardenbloem en akkerdistel. Soorten als duizendblad, madeliefje en paardenbloem staan in de korte grasmat aan de oostzijde van het plangebied. Hier staan tevens enkele solitaire bomen. De rest van het terrein is verhard (toegangswegen, pad langs haven en parkeerplaats). De haven is beschoeid en hier is dan ook geen oeverbegroeiing aanwezig.

INVENTARISATIE

Brede orchis in grasland langs noordzijde strandweg

Binnen het kilometerhok 209-602 zijn waarnemingen bekend van vleeskleurige orchis, brede orchis, rietorchis, moeraswespenorchis en parnasia (alle tabel 2-soorten). Parnassia is een soort die groeit op open onbeschaduwde, grazige, natte, voedselarme grond in duinvalleien, zandplaten. Op vochtige tot natte kalkhoudende zandgrond in graslanden, duinvalleien of opgespoten terreinen groeit vleeskleurige orchis. Ook brede orchis, rietorchis en moeraswespenorchis hebben ongeveer vergelijkbare groeiplaatsen. Vleeskleurige orchis staat op wat voedselarmere standplaatsen dan rietorchis en brede orchis op wat nattere plaatsen dan moeraswespenorchis. Deze soorten komen onder andere voor in het grasland ten noordoosten van het plangebied en ten noorden van de Strandweg.

FLORON

Tijdens het veldbezoek van juni 2010 zijn deze streng beschermde soorten niet in het plangebied waargenomen. In het plangebied zijn alleen droge schrale grasvelden op zandgrond aanwezig, welk intensief begraaasd werden door konijnen. Dergelijke type graslanden zijn ongeschikt biotoop voor de genoemde streng beschermde soorten en worden derhalve niet verwacht in het plangebied.

Korte grasmat aan oostzijde van plangebied, langs de Strandweg

EFFECTEN Door de ontwikkeling, het bouwen van nieuwe bungalows en het vergraven van nieuwe watergangen, worden enkele delen van de huidige droge graslanden vergraven en verdwijnt een deel van het opgaande groen. Er zijn geen beschermde soorten in het plangebied waargenomen en die worden ook niet verwacht. Derhalve zullen de ontwikkelingen en werkzaamheden geen effect hebben op beschermde plantensoorten.

4.2.2

Zoogdieren - vleermuizen

GEGEVENS Het kilometerhok is volgens Het Natuurloket matig en redelijk recent onderzocht op zoogdieren. Aangezien er ontheffingsplichtige soorten bekend zijn, zijn gegevens opgevraagd bij de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming. De Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming geeft aan dat het kilometerhok slecht is onderzocht. In de periode van 1990 tot 2007 heeft geen systematisch onderzoek naar het voorkomen van zoogdieren in het algemeen plaatsgevonden. De gegevens zijn daarom onvolledig. Derhalve is tevens de landelijke vleermuizenatlas geraadpleegd. Deze atlas heeft de verspreiding van vleermuissoorten in kaart gebracht op basis van uurhokken uit de periode van 1985 tot 1994. De gegevens geven in combinatie met het veldbezoek indruk van voorkomende soorten, maar een onvoldoende beeld van het terreingebruik.

INVENTARISATIE Uit het kilometerhok zijn vier vleermuissoorten bekend (zie bijlage 2a). Uit het uurhok zijn drie soorten bekend (zie bijlage 2b). Alle vleermuissoorten zijn beschermd en staan in tabel 3. In totaal gaat het om vijf verschillende soorten. Het gaat hierbij zowel om gebouw- als boombewonende soorten. In het plangebied is één gebouw aanwezig dat kan dienen als (zomer)verblijfplaats voor vleermuizen; het Biologisch Centrum. Het gebouw is opgetrokken uit hout en

heeft een plat dak. Geen van de bomen in het plangebied lijkt geschikt als verblijfplaats. Het betreft vooral jong bos (er zijn geen holten en/of spleten aanwezig).

Het plangebied kan een klein onderdeel vormen van het foerageergebied en de vliegroute van laatvlieger en gewone en ruige dwergvleermuis. Mogelijk dienen de bosranden als vliegroute. De meervleermuis jaagt in lange trajecten vlak boven groot open water en langs oevers van onder andere plassen en meren. Het plangebied kan een klein onderdeel vormen van zijn jachtgebied. Water-
vleermuis foerageert bij voorkeur boven besloten waterpartijen, zoals de waterpartij ten noorden van het plangebied; mogelijk ook boven de haven in het plangebied.

De haven wordt uitgebreid en kan mogelijk dienen als kleine toevoeging op het bestaande foerageergebied van enkele soorten. Dit zal echter marginaal zijn, aangezien geen oeverbegroeiing wordt gerealiseerd die insecten aantrekt en daarmee als voedselbron kan dienen. Het foerageergebied dat in het plangebied voorkomt vormt geen essentieel onderdeel van een foerageergebied van een van de genoemde soorten. Bovendien is in de directe omgeving voldoende vergelijkbaar geschikt foerageergebied beschikbaar.

EFFECTEN

4.2.3

Zoogdieren - overige

Het kilometerhok is volgens Het Natuurloket matig en redelijk recent onderzocht op zoogdieren. Aangezien ontheffingsplichtige soorten bekend zijn, zijn gegevens opgevraagd bij de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming. De Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming geeft aan dat het kilometerhok slecht is onderzocht. In de periode van 1990 tot 2007 heeft geen systematisch onderzoek naar het voorkomen van zoogdieren in het algemeen plaatsgevonden. De gegevens zijn daarom onvolledig. Derhalve is tevens de landelijke zoogdierenatlas geraadpleegd. Deze atlas heeft de verspreiding van zoogdieren in kaart gebracht op basis van uurhokken uit de periode van 1970 tot 1988. Deze gegevens zijn sterk verouderd. De gegevens geven echter in combinatie met het veldbezoek toch een voldoende beeld voor dit onderzoek.

GEGEVENS

Uit het kilometerhok zijn vijf beschermde soorten bekend: waterspitsmuis, gewone zeehond (beide tabel 3-soorten), grijze zeehond (tabel 2-soort), konijn en woelrat (beide tabel 1-soorten). Naast de woelrat en konijn zijn in het uurhok nog andere kleine zoogdieren waargenomen (zie bijlage 3). Onder die waarnemingen bevinden zich twee niet beschermde soorten (muskusrat en bruine rat); de overige soorten zijn soorten uit tabel 1. Bij de waarneming van bosspitsmuis kan het gaan om gewone of tweekleurige bosspitsmuis. Deze soorten zijn in het veld moeilijk van elkaar te onderscheiden. In het plangebied zal het hoogstwaarschijnlijk om gewone bosspitsmuis gaan.

INVENTARISATIE

Waterspitsmuis is in de periode van 1990 tot 2007 waargenomen in de omgeving van het plangebied. De soort is afhankelijk van schoon, niet te voedsel-

rijk, vrij snel stromend tot stilstaand water met een behoorlijk ontwikkelde watervegetatie en ruig begroeiende oevers; variërend van open rietland tot elzenbroekbos. Het leefgebied van de waterspitsmuis is langgerekt en loopt evenwijdig aan een oever. De actieradius loopt uiteen van 30 m tot 160 m. De waterpartijen net ten noorden van het plangebied bieden geschikt leefgebied voor deze soort. Deze waterpartijen liggen op zeer korte afstand (ongeveer 250 m).

Geschikt biotoop voor waterspitsmuis in de directe omgeving

De waterpartij in het plangebied biedt onvoldoende geschikt biotoop om als leefgebied van deze soort te kunnen dienen.

In het plangebied zijn meerdere sporen van konijn waargenomen (keutels en schraapjes). Op meerdere plekken zijn muizenholen aanwezig en zijn sporen van mol aangetroffen (molshopen). De stukken bos in het plangebied bieden geschikt leefgebied voor soorten als egel, gewone bosspitsmuis, dwergspitsmuis, huisspitsmuis, rosse woelmuis, aardmuis, dwergmuis en bosmuis. Ook voor marter, wezel en bunzing zijn voldoende schuilmogelijkheden op het terrein. Verblijfplaatsen kunnen aanwezig zijn in oude hopen van ratten, muizen, konijnen of in holtes onder boomwortels. Het terrein is qua oppervlakte in relatie tot de territoriumgroottes van deze marters, woelmuizen, spitsmuizen en ware muizen te klein om al deze soorten te herbergen; in het plangebied zullen daarom enkele van de genoemde soorten voorkomen.

Egel

Konijn

Door het vergraven van terreindelen kunnen verblijfplaatsen worden verstoord of vernietigd en mogelijk enkele individuen worden gedood van de soorten konijn, egel, gewone bosspitsmuis, dwergspitsmuis, huisspitsmuis, rosse woelmuis, aardmuis, dwergmuis en bosmuis, wezel, bunzing. Deze soorten vallen onder de vrijstellingsregeling. Door de plannen worden deze soorten niet in hun voortbestaan bedreigd. De verboden in de artikelen 9, 10 en 11 gelden niet voor mol en bosmuis.

EFFECTEN

4.2.4

Vogels

Het Natuurloket geeft aan dat het kilometerhok slecht en redelijk recent is onderzocht op broedvogels. De watervogels zijn goed, maar minder recent onderzocht. Gezien de ligging nabij belangrijke vogelgebieden zijn de gegevens bij SOVON opgevraagd. Uit het uurhok 02-56, waarin het plangebied zich bevindt, is een aanvullende lijst van broedvogels (atlasbloktotaallijst) beschikbaar (zie bijlage 4a). Het plangebied valt in twee watervogeltelgebieden; GR1131 en WG3580 (zie bijlage 4b). Deze gegevens zijn afkomstig uit de periode van 2000 tot 2006. De gegevens geven in combinatie met het veldbezoek een voldoende beeld.

GEGEVENS

Uit het uurhok zijn 102 broedvogels bekend (zie bijlage 4c). Onder deze waarnemingen zijn 32 rode lijstsoorten bekend. Het gaat hierbij om onder meer steltlopers, weidevogels en eenden die niet in het plangebied tot broeden zullen komen. De riet- en moerasvogels kunnen tot broeden komen bij de waterpartij vlak ten noorden van het plangebied. In het plangebied kan hooguit een rode lijstsoort als nachtegaal en spotvogel tot broeden komen. In de bosjes van het plangebied kunnen verder algemene soorten, zoals merel, koolmees en winterkoning tot broeden komen.

INVENTARISATIE

Het plangebied zelf heeft geen bijzondere waarde voor wintervogels. Tijdens het veldbezoek werden vink, merel en kramsvogel waargenomen. In en nabij de haven waren soorten als meerkoet, fuut en grote zaagbek aanwezig. In de huidige situatie is het plangebied 's winters interessant voor enkele foeragerende zangvogels die in de houtsingels vruchten, zaden of insecten eten. Er komen soorten voor als sijs, vink en mezen. In de haven zullen zo nu en dan eenden, zoals zaagbekken rusten en foerageren. Dit deel maakt echter geen

OVERWINTERENDE VOGELS

essentieel onderdeel uit van hun rust- of foerageergebied. Het aangrenzende gebied van het Nieuwe Robbengat valt in Telgebied GR1131. Dit zal door meerdere soorten als rust- en foerageergebied worden gebruikt. Hierin werd de 1%-norm voor de soort pijlstaart overschreden (maximaal 3,3%). Ook brandgans is hier talrijk (maximaal 0,7%).

Fuut

Meerkoet

EFFECTEN Door de plannen kunnen broedplaatsen van algemene soorten en een enkele rode lijstsoort verloren gaan. Het plangebied vormt geen belangrijk broed- of overwinteringsgebied voor vogels.

Gedurende de werkzaamheden dient wat betreft broedvogels rekening te worden gehouden met het broedseizoen van vogels, aangezien vogels in en rond het plangebied tot broeden zullen komen. Men kan er in dit plangebied van uitgaan dat geen verbodsbepalingen worden overtreden als buiten het broedseizoen wordt gewerkt of als voor het broedseizoen wordt begonnen en de werkzaamheden continu voortduren. Als reeds voor het broedseizoen met de werkzaamheden wordt begonnen, zullen broedvogels een rustigere broedplaats (op enige afstand) zoeken en niet door de werkzaamheden worden gestoord.

Voor het broedseizoen wordt in het kader van de Flora- en faunawet geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voor de meeste vogels geldt dat het broedseizoen van ongeveer 15 maart tot 15 juli duurt. In het plangebied is voor geen enkele soort de goede staat van instandhouding in het geding.

Het plangebied vormt geen essentieel onderdeel van een overwinteringsgebied voor vogels. De omgeving dient wel als rust- en overwinteringsgebied voor vogels. Deze worden in het kader van de Flora- en faunawet niet beschermd, maar worden verder behandeld in de rapportage over de gebiedsbescherming.

4.2.5

A m f i b i e ë n

GEGEVENS De gegevens zijn afkomstig van het waarnemingenoverzicht 2005 van Stichting RAVON. Op deze kaarten is de verspreiding van amfibieën weergegeven op basis van uurhokken uit de periode van 2001 tot 2005. Er zijn geen waarnemingen bekend. Het veldbezoek geeft echter een voldoende beeld voor dit vooronderzoek.

Uit het uurhok zijn drie waarnemingen bekend, namelijk bastaardkikker, gewone pad (beide tabel 1-soorten) en een waarneming van het groene kikkercomplex. Bij waarnemingen van het groene kikkercomplex kan het gaan om een bastaardkikker, meerkikker (beide tabel 1-soorten) of poelkikker (tabel 3-soort). Bij waarnemingen van het groene kikkercomplex gaat het zeer waarschijnlijk alleen om bastaardkikker en/of meerkikker. Er zijn geen waarnemingen van de kritische soorten, zoals poelkikker, bekend uit de omgeving van het Lauwersmeer. Naast de genoemde algemene soorten kunnen ook kleine watersalamander en bruine kikker voorkomen.

INVENTARISATIE

In het plangebied is een waterpartij aanwezig die tevens als voortplantingsbiotoop kan dienen voor deze soorten. Het plangebied kan tevens dienen als landbiotoop en/of overwinteringsbiotoop voor algemene soorten. Buiten het voortplantingsseizoen leeft bruine kikker op het land en overwintert in greppels of in holten of onder hout, onder boomwortels of onder stenen. Meerkikker is een soort die overwintert in het water. Ook gewone pad en kleine watersalamander vertonen dit gedrag. Bastaardkikker kan zowel op het land als in het water overwinteren.

Door het vergraven van terreindelen kunnen verblijfplaatsen worden verstoord en vernietigd van de algemene soorten gewone pad, bruine kikker, kleine watersalamander, meerkikker en bastaardkikker. Tevens kunnen enkele individuen worden gedood. Deze soorten zijn alle soorten uit tabel 1, waarvoor een vrijstelling geldt. Door de ontwikkelingen worden deze soorten niet in hun voortbestaan bedreigd.

EFFECTEN

4.2.6

Reptielen

De gegevens zijn afkomstig van het waarnemingenoverzicht 2005 van Stichting RAVON. Op deze kaarten is de verspreiding van reptielen weergegeven op basis van uurhokken uit de periode van 2001 tot 2005. Deze gegevens geven in combinatie met het veldbezoek een voldoende beeld voor het plangebied.

GEGEVENS

Uit het uurhok zijn geen waarnemingen van reptielen bekend. Uit recent onderzoek komt naar voren dat reptielen in het gehele Lauwersmeergebied niet voorkomen (N. Beemster & W. Bijkerk, 2006).

INVENTARISATIE

Er zijn geen reptielen aanwezig en daarmee geen effecten op deze soortengroep.

EFFECTEN

4.2.7

Vissen

Het Natuurloket geeft aan dat het kilometerhok goed en recent is onderzocht op vissen. Omdat geen ontheffingsplichtige soorten bekend zijn, zijn gedetailleerde gegevens niet opgevraagd. De gebruikte gegevens zijn afkomstig van het waarnemingenoverzicht 2005 van Stichting RAVON. Op deze kaarten is de

GEGEVENS

verspreiding van vissen weergegeven op basis van uurhokken uit de periode van 2001 tot 2005. Tevens zijn gegevens uit de landelijke zoetwatervissenatlas geraadpleegd. De atlas heeft de verspreiding van vissen in kaart gebracht op basis van uurhokken uit de periode van 1975 tot 1995. Tot slot is de site van Piscaria geraadpleegd, waarop eveneens verspreidingskaarten staan. Deze gegevens geven in combinatie met het veldbezoek een voldoende beeld voor het plangebied.

INVENTARISATIE

Het waarnemingenoverzicht van Stichting RAVON meldt de waarnemingen van vier algemene soorten bekend, namelijk blankvoorn, drie- en tiendoornige stekelbaars en ruisvoorn. Uit het uurhok van de atlas zijn 11 soorten aanwezig (zie bijlage 5). Hieronder bevindt zich de beschermde rivierdonderpad (tabel 2-soort) en de rode lijstsoort winde. Naast deze bekende soorten uit het uurhok komen meer vissoorten in het Lauwersmeergebied voor, waaronder ook mogelijk meerdere beschermde soorten.

Voor rivierdonderpad ontbreekt voldoende schuilgelegenheid in het water van de haven.

In kleinere waterpartijen moet rekening worden gehouden met soorten als bittervoorn, kleine modderkruiper en grote modderkruiper. De waterpartij in het plangebied is aangesloten op kleine watergangen ten zuiden van het plangebied en loopt in het plangebied zelf dood.

Bittervoorn en grote modderkruiper zijn rond het Lauwersmeergebied recentelijk niet aangetroffen (Stichting RAVON en Piscaria). Kleine modderkruiper is niet bekend uit de omgeving van het Lauwersmeergebied volgens de kaarten van Stichting RAVON. Bij Piscaria is wel een waarneming bekend uit kilometerhok 207-600 (Lauwersmeer) uit 2000. Het is echter onwaarschijnlijk dat in de waterpartij van het plangebied kleine modderkruiper voorkomt. In de waterpartij kan mogelijk een enkele algemene soort, zoals tiendoornig stekelbaarsje, voorkomen.

EFFECTEN

Het water van de haven en de oevers wordt niet verstoord. Bij de ontwikkeling van het gebied wordt de waterpartij gedempt. Hierbij kunnen enkele algemene soorten worden gedood. In het kader van de zorgplicht zal deze waterpartij moeten worden gedempt door eerst een grotere aansluiting te maken op de zuidelijke aansluitende watergang. Vervolgens kan de waterpartij richting dit open water worden gedempt, waarbij de aanwezige soorten kunnen wegvluchten. Tevens wordt aansluitend aan de huidige haven een nieuwe kleine haven aangelegd. Vanwege het gebrek aan oeverbegroeiing in het deel dat zal worden vergraven, zullen hierbij geen beschermde soorten worden aangetast. Soorten die zich in de huidige haven ophouden, kunnen bij de werkzaamheden tijdig wegvluchten.

4.2.8

Dagvlinders

GEGEVENS

De soortengroep dagvlinders is volgens Het Natuurloket goed en recent onderzocht. Er zijn echter geen ontheffingsplichtige soorten bekend; gedetailleerde

gegevens zijn daarom niet opgevraagd. De gebruikte gegevens zijn afkomstig uit het waarnemingenverslag 2007. Dit waarnemingenverslag heeft de verspreiding van dagvlinders weergegeven op basis van uurhokken uit de periode van 1990 tot 2006. Het veldbezoek geeft in combinatie met de gegevens een voldoende beeld voor deze soortengroep.

Uit het uurhok zijn 23 soorten bekend (zie bijlage 6). Onder deze waarnemingen is een beschermde soort en tevens rode lijstsoort bekend, namelijk rouwmantel (tabel 3-soort). Daarnaast is nog een rode lijstsoort waargenomen, namelijk heivlinder. Rouwmantel is een soort van gevarieerde open bossen met wilgen op open zonnige plekken. De soort is als standvlinder uit Nederland verdwenen, maar wordt als zwerver wel regelmatig nog waargenomen. In het plangebied kan de soort mogelijk een keer als zwerver voorkomen. Het plangebied heeft echter geen bijzondere waarde voor de soort. Heivlinder is een soort die in deze omgeving voorkomt op schrale graslanden. Dergelijk biotoop komt niet voor in het plangebied. Algemene soorten, zoals bont zandoogje en distelvlinder, kunnen in het plangebied voorkomen. In het plangebied zijn voor beschermde soorten of rode lijstsoorten geen specifieke vegetaties aanwezig. Deze zijn wel aanwezig in het gebied ten westen van het Lauwersbos, gelegen binnen hetzelfde uurhok als het plangebied.

INVENTARISATIE

Door de ontwikkelingen zullen geen effecten op beschermde soorten en rode lijstsoorten optreden.

EFFECTEN

4.2.9

Libellen

Volgens Het Natuurloket zijn de libellen matig en recent onderzocht. Er zijn echter geen ontheffingsplichtige soorten bekend; gedetailleerde gegevens zijn daarom niet opgevraagd. De gegevens zijn afkomstig uit het waarnemingenverslag 2007. Dit waarnemingenverslag heeft de verspreiding van libellen weergegeven op basis van uurhokken uit de periode van 1990 tot 2006. Deze gegevens geven in combinatie met het veldbezoek een voldoende beeld.

GEGEVENS

Uit het uurhok zijn vier algemene soorten bekend (zie bijlage 7). Onder deze waarnemingen zijn geen beschermde soorten of rode lijstsoorten bekend. In het plangebied kan de kleine waterpartij mogelijk dienen als voortplantingswater. Libellen kunnen het plangebied tevens gebruiken als foerageergebied. Het zal hierbij gaan om algemeen voorkomende soorten. Het plangebied vormt geen essentieel onderdeel van het leefgebied van een van de libellensoorten.

INVENTARISATIE

Door de ontwikkelingen zullen geen effecten op beschermde soorten optreden.

EFFECTEN

4.2.10

Overige ongewervelde soorten

De beschermde kevers en mieren zijn niet in het plangebied te verwachten. De beschermde mierensoorten komen voor in zandige bosgebieden. De oude eikenbomen voor vliegend hert zijn afwezig. Gestreepte waterroofkever is een soort van met name groot water in laagveen en poelen. Brede geelrandwaterroofkever is een soort van grote, permanent stilstaande wateren. Juchtleerkever en heldenbok worden binnen Nederland als uitgestorven beschouwd. Ditzelfde geldt waarschijnlijk voor rivierkreeft en Bataafse stroommossel. De wijngaardslak is gebonden aan het voorkomen van mergel.

Door de ontwikkelingen binnen het plangebied zullen geen effecten op beschermde overige ongewervelde soorten optreden.

Conclusie

5

5.1

Gebiedsbescherming

Voor effecten op beschermde gebieden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur wordt verwezen naar het rapport Gebiedsbescherming Camping Lauwersoog herziening.

5.2

Soortenbescherming

Ten aanzien van de soortenbescherming zijn vijf aspecten (van belang in de verdere procedure) in acht genomen:

- nadere inventarisatie;
- niet bedreigde waarden;
- bescherming vogels;
- vrijgestelde soorten;
- ontheffingen.

Van de volgende soortengroepen worden geen verbodsbepalingen overtreden in het plangebied:

- vaatplanten;
- reptielen;
- vissen;
- dagvlinders;
- libellen;
- overige ongewervelde soorten.

NIET BEDREIGDE WAARDEN

Alle vogelsoorten (uitgezonderd exoten) zijn beschermd. Bij uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting geldt vrijstelling van de verboden als wordt gehandeld volgens een goedgekeurde gedragscode. Als er geen gedragscode is, moet worden nagegaan of verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet worden overtreden. Er zijn in of in de omgeving van het plangebied geen permanent bewoonde nesten, maar wel belangrijke rust- of foerageergebieden van vogels aanwezig. Het belang van het omliggend gebied als rust- of foerageergebied wordt behandeld in de rapportage Gebiedsbescherming Camping Lauwersoog herziening.

BESCHERMING VOGELS

Er broeden vogels in en rond het plangebied. Daarom kan men er in dit plangebied van uitgaan dat geen verbodsbepalingen worden overtreden als buiten het broedseizoen wordt gewerkt of de werkzaamheden voor het broedseizoen worden begonnen en continu voortduren. Als reeds voor het broedseizoen met de

werkzaamheden wordt begonnen, zullen broedvogels een rustigere broedplaats (op enige afstand) zoeken en niet door de werkzaamheden worden gestoord. Voor het broedseizoen wordt in het kader van de Flora- en faunawet geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voor de meeste vogels geldt dat het broedseizoen van ongeveer 15 maart tot 15 juli duurt. In het plangebied is voor geen enkele soort de goede staat van instandhouding in het geding.

VRIJGESTELDE SOORTEN

In het plangebied komen enkele beschermde soorten voor in de soortengroepen amfibieën en zoogdieren die worden verstoord door de werkzaamheden. Deze staan in tabel B. Voor deze soorten geldt bij ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling voor artikel 9 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor verstoring van deze soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. De verboden in de artikelen 9, 10 en 11 gelden niet voor mol en bosmuis

Tabel B. Soorten in het plangebied waarvoor een vrijstelling geldt

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>
Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Bastaardkikker	<i>Rana klepton esculenta</i>
Meerkikker	<i>Rana ridibunda</i>
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>
Kleine watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>

AANBEVELINGEN

Vleermuizen

Bij de bouw van woningen kan worden gedacht aan 'vleermuisvriendelijke' bouw, bijvoorbeeld met een toegankelijke (dubbele) spouw of ruimte onder het dak. Door het plaatsen van nestkasten, vleermuisdakpannen en -stenen kunnen extra zomerverblijfplaatsen worden gecreëerd.

Algemeen

Door niet te veel groen op te ruimen en takken en bladeren te laten liggen op het terrein kunnen veel dieren, zoals egel, en verschillende soorten amfibieën schuilplaatsen vinden en kan de biodiversiteit vrij eenvoudig worden verhoogd.

Bronnen

6

6.1

Veldbezoek

Het gebied is op maandag 17 december 2007 door mevrouw drs. K.M.S. De Maeijer bezocht om een indruk te krijgen van het terrein en het voorkomen van planten- en diersoorten. Er zijn hierbij plantensoorten genoteerd, maar verder geen volledige vegetatieopnamen gemaakt. Het was een half bewolkte dag met een maximumtemperatuur van 2°C en een matige oostenwind.

6.2

Media

- www.natuurloket.nl overzicht van recente en beschikbare gegevens van planten en dieren;
- www.ravon.nl informatie over (verspreiding) van herpetofauna;
- www.waarneming.nl verspreidingskaarten van planten en dieren die door vrijwilligers zijn verzameld;
- www.provinciegroningen.nl/21513/ehsrealisatiekaart2.pdf?view-Standard;
- www.piscaria.nl verspreidingskaarten van vissen.

6.3

Gegevens

- Stichting FLORON, Leiden voor gegevens van planten; rapport 2003.65;
- zoogdierdatabank van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming, Arnhem, rapport GC 2007-0636;
- SOVON, Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen voor gegevens van broedvogels en watervogels, rapport GC2007-0636.

6.4

Literatuur

- Stichting voor Bodemkartering, Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Toelichting bij kaartblad 2 Oost (gedeeltelijk) Schiermonnikoog - 6 Oost Leeuwarden, Wageningen 1981.
- Meijden, R. van der, Heukels' Flora van Nederland, Wolters-Noordhoff bv Groningen/Houten 2005.

- Westhoff, dr. V., drs. A.J. den Held, Plantengemeenschappen in Nederland, boek Thieme & cie, Zutphen 1975.
- Groen, C.L.G., Nieuwe recreatieve voorzieningen in Lauwersoog; toelichting bij de floristische verspreidingsgegevens. Rapport 2003.65. Stichting FLORON, Leiden 2003.
- Lange, R., P. Twisk, A. van Winden en A. van Diepenbeek, Zoogdieren van West-Europa, Stichting Uitgeverij KNNV en Vereniging Natuurmonumenten, Utrecht 1994.
- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen, Atlas van de Nederlandse zoogdieren, Stichting Uitgeverij KNNV, Utrecht 1992.
- Dijkstra, V. Belangrijkste zoogdiergebieden in Nederland; mededeling 37 van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming (VZZ), Utrecht 1997.
- Koelman, R.M., Zeilschool en camping, Lauwersoog. Toelichting bij de gegevens uit de Zoogdierdatabank. Zoogdierverseniging VZZ, Natuurloketnummer: GC 2007-0636, Arnhem 2007.
- Limpens, H, K. Mostert en W. Bongers, Atlas van de Nederlandse vleermuizen: Onderzoek naar verspreiding en ecologie, KNNV Uitgeverij, Utrecht 1997.
- Kapteyn, K., Vleermuizen in het landschap: Over hun ecologie, gedrag en verspreiding, Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs en Provincie Noord-Holland, Haarlem 1995.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland, Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000 - Nederlandse fauna 5, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden 2002.
- De Boer, V., Lauwersoog Zeilschool. Levering vogelgegevens. SOVON rapport GC2007-0636. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen 2007.
- Nie, dr. H. de, Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen, Media Publishing en Stichting Atlas Verspreiding, Doetinchem 1993.
- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting, 2006. De Dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera, Hesperioidea, Papilionoidea. - Nederlandse fauna 7. Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland.
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, De Nederlandse libellen (Odonata) - Nederlandse fauna 4, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden 2002.
- Waarnemingenverslag 2007 Dagvlinders, Nachtvinders en libellen EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie.
- Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefeber. A.J. van Loon, A.A. Maelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, 2004. De wespen en mieren van Ne-

derland (Hymenoptera: Aculeata) - Nederlandse fauna 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

- Historische Atlas Groningen, 1990.
- N. Beemster & W. Bijkerk 2006. Nulmeting Nationaal Park Lauwersmeer. A&W-rapport 747. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Veenwouden.

B i j l a g e n

1. Vaatplanten
2. Vleermuizen
3. Overige zoogdieren
4. Broedvogels
5. Vlinders
6. Libellen
7. Codes Rode lijst
8. Uitleg beschermingsregime

Bijlage 1. Vaatplanten in het kilometerhok 209-602 in en rond het plangebied (provincie Drenthe)

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Blauw walstro	x	KW	
Brede orchis	x	KW	Tabel 2
Echte karwij	x	GE	
Geelhartje	x	KW	
Moerasbasterdwederik	x	GE	
Moeraswespenorchis	x	KW	Tabel 2
Parnassia	x	KW	Tabel 2
Rietorchis	x		Tabel 2
Rode ogentroost	x	GE	
Ruige weegbree	x	KW	
Sierlijke vetmuur	x	KW	
Stijve ogentroost	x	GE	
Vleeskleurige orchis	x	KW	Tabel 2
Zeealsem	x	KW	
Zeeweegbree	x	KW	

Bijlage 2a. Vleermuizen in het kilometerhok 209-602 in en rond het plangebied (Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming)

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Gewone dwergvleermuis	x		Tabel 3 (bijlage IV)
Laatvlieger	x		Tabel 3 (bijlage IV)
Ruige dwergvleermuis	x		Tabel 3 (bijlage IV)
Watervleermuis	x		Tabel 3 (bijlage IV)

Bijlage 2b. Vleermuizen in het uurhok 02-56 in en rond het plangebied (atlas)

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Laatvlieger	x		Tabel 3 (bijlage IV)
Meervleermuis	x		Tabel 3 (bijlage IV)
Ruige dwergvleermuis	x		Tabel 3 (bijlage IV)

x = vangst of vondst

= braakbalvondst

Bijlage 3. Overige zoogdieren in het uurhok 02-56 in en rond het plangebied (atlas)

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Bospitsmuis	x		Tabel 1
Bruine rat	x		
Bunzing	x		Tabel 1
Egel	x		Tabel 1
Haas	x		Tabel 1
Hermelijn	x		Tabel 1
Konijn	x		Tabel 1

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Mol	x		Tabel 1
Muskusrat	x		
Ree	x		Tabel 1
Veldmuis	x		Tabel 1
Wezel	x		Tabel 1
Woelrat	x		Tabel 1

Bijlage 4a. Broedvogels in het uurhok 02-56 in en rond het plangebied (SO-VON)

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Boerenwaluw	x	GE	Vogels
Bontbekplevier	x	KW	Vogels
Dwergmeeuw	x	EB	Vogels
Gele Kwikstaart	x	GE	Vogels
Graspieper	x	GE	Vogels
Grutto	x	GE	Vogels
Huismus	x	GE	Vogels
Huiszwaluw	x	GE	Vogels
Kemphaan	x	EB	Vogels
Kneu	x	GE	Vogels
Koekoek	x	KW	Vogels
Matkop	x	GE	Vogels
Nachttegaal	x	KW	Vogels
Paapje	x	BE	Vogels
Pijlstaart	x	BE	Vogels
Ringmus	x	GE	Vogels
Slobeend	x	KW	Vogels
Snor	x	KW	Vogels
Spotvogel	x	GE	Vogels
Strandplevier	x	BE	Vogels
Tapuit	x	BE	Vogels
Tureluur	x	GE	Vogels
Veldleeuwerik	x	GE	Vogels
Visdief	x	KW	Vogels
Wielewaal	x	KW	Vogels
Wintertaling	x	KW	Vogels
Zomertaling	x	KW	Vogels

Bijlage 4b. Watervogels in de telgebieden GR1131 en WG3580 in en rond het plangebied (SOVON)

Nederlandse naam	Waarneming		Rode lijst	Beschermingsregime
	GR1131	WG3580		
Aalscholver	x	x		Vogels
Bergeend	x	x		Vogels
Blauwe Reiger	x	x		Vogels
Brandgans	x			Vogels
Brilduiker	x	x	GE	Vogels

Nederlandse naam	Waarneming		Rode lijst	Beschermingsregime
	GR1131	WG3580		
Dodaars	x	x		Vogels
Eider		x		Vogels
Fuut	x	x		Vogels
Grauwe Gans	x			Vogels
Grote Mantelmeeuw	x	x	GE	Vogels
Grote Zaagbek	x	x		Vogels
Grote Zee-eend		x		Vogels
IJseend	x			Vogels
Kievit	x			Vogels
Kleine Zwaan	x			Vogels
Kokmeeuw	x	x		Vogels
Krakeend	x	x		Vogels
Kuifeend	x	x		Vogels
Meerkoet	x	x		Vogels
Middelste Zaagbek		x	GE	Vogels
Nonnetje	x	x		Vogels
Paarse Strandloper		x		Vogels
Pijlstaart	x		BE	Vogels
Roerdomp	x		BE	Vogels
Roodhalsfuut		x	GE	Vogels
Scholekster	x	x		Vogels
Slobeend	x		KW	Vogels
Smient	x			Vogels
Steenloper	x	x		Vogels
Stormmeeuw	x	x		Vogels
Tafeleend	x			Vogels
Tureluur		x	GE	Vogels
Waterhoen	x			Vogels
Watersnip	x		BE	Vogels
Wilde Eend	x	x		Vogels
Wilde Zwaan	x			Vogels
Wintertaling	x		KW	Vogels
Wulp	x	x		Vogels
Zilvermeeuw	x	x		Vogels

Bijlage 4c. Broedvogels in het uurhok 02-56 in en rond het plangebied (atlas)

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Bergeend	z		Vogels
Blauwe Reiger	z		Vogels
Boerenzwaluw	w/z	GE	Vogels
Bontbekplevier	z	KW	Vogels
Bosrietzanger	w/z		Vogels
Braamsluiper	w/z		Vogels
Bruine Kiekendief	z		Vogels
Buizerd	z		Vogels
Dodaars	z		Vogels
Dwergmeeuw	z	EB	Vogels

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Eider	m		Vogels
Ekster	w/z		Vogels
Fazant	w/z		Vogels
Fitis	w/z		Vogels
Fluiter	z		Vogels
Fuut	z		Vogels
Gaai	w/z		Vogels
Gekraagde Roodstaart	w		Vogels
Gele Kwikstaart	w/z	GE	Vogels
Gierzwaluw	m		Vogels
Grasmus	w/z		Vogels
Graspieper	w/z	GE	Vogels
Grauwe Gans	z		Vogels
Grauwe Vliegenvanger	m	GE	Vogels
Groene Specht	w	KW	Vogels
Groenling	w/z		Vogels
Grote Bonte Specht	m		Vogels
Grote Karekiet	m	BE	Vogels
Grutto	z	GE	Vogels
Havik	z		Vogels
Heggenmus	w/z		Vogels
Holenduif	m		Vogels
Houtduif	w/z		Vogels
Huismus	w/z	GE	Vogels
Huiszwaluw	z	GE	Vogels
Kauw	w/z		Vogels
Kemphaan	z	EB	Vogels
Kievit	z		Vogels
Kleine Barmsijs	w		
Kleine Karekiet	w/z		Vogels
Kleine Mantelmeeuw	m		Vogels
Kleine Plevier	z		Vogels
Kluut	z		Vogels
Kneu	w/z	GE	Vogels
Knobbelzwaan	z		Vogels
Koekoek	w/z	KW	Vogels
Kokmeeuw	z		Vogels
Koolmees	w/z		Vogels
Krakeend	z		Vogels
Kuifeend	z		Vogels
Kwartel	m		Vogels
Matkop	w/z	GE	Vogels
Meerkoet	w/z		Vogels
Merel	w/z		Vogels
Nachtegaal	w	KW	Vogels
Nijlgans	z		
Noordse Stern	z		Vogels
Oeverzwaluw	z		Vogels
Paapje	w	BE	Vogels
Pijlstaart	w	BE	Vogels

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Pimpelmees	w/z		Vogels
Putter	z		Vogels
Ransuil	m	KW	Vogels
Rietgors	w/z		Vogels
Rietzanger	z		Vogels
Ringmus	w/z	GE	Vogels
Roek	m		Vogels
Roodborst	w/z		Vogels
Roodborsttapuit	z		Vogels
Scholekster	w/z		Vogels
Slobeend	z	KW	Vogels
Smient	w		Vogels
Snor	w	KW	Vogels
Soepeend	w/z		
Soepgans	w/z		
Sperwer	m		Vogels
Spotvogel	w/z	GE	Vogels
Spreeuw	w/z		Vogels
Sprinkhaanzanger	z		Vogels
Strandplevier	z	BE	Vogels
Tafeleend	w		Vogels
Tapuit	w	BE	Vogels
Tjiftjaf	w/z		Vogels
Torenavalk	z		Vogels
Tuinfluitier	w/z		Vogels
Tureluur	z	GE	Vogels
Veldleeuwerik	w/z	GE	Vogels
Vink	w/z		Vogels
Visdief	z	KW	Vogels
Waterhoen	w/z		Vogels
Watersnip	m	BE	Vogels
Wielewaal	w	KW	Vogels
Wilde Eend	w/z		Vogels
Winterkoning	w/z		Vogels
Wintertaling	w	KW	Vogels
Witte Kwikstaart	w/z		Vogels
Wulp	z		Vogels
Zanglijster	w/z		Vogels
Zomertaling	z	KW	Vogels
Zwarte Kraai	w/z		Vogels
Zwarte Roodstaart	w/z		Vogels
Zwartkop	w/z		Vogels

m = mogelijk

w = waarschijnlijk

z = zeker

Bijlage 5. Vissen in het uurhok 02-56 in en rond het plangebied (atlas)

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Baars	x		
Blankvoorn	x		
Bot	x		
Driedoornige stekelbaars	x		
Kolblei	x		
Paling	x		
Pos	x		
Rivierdonderpad	x		Tabel 2
Snoekbaars	x		
Spiering	x		
Winde	x	GE	

Bijlage 6. Vlinders in het uurhok 02-56 in en rond het plangebied (waarnemingenverslag 2007)

Nederlandse naam	Waarneming		Rode lijst	Beschermingsregime
	1990-2000	2002-2006		
Argusvlinder		x		
Atalanta	x	x		
Bont zandoogje	x	x		
Boomblauwtje		x		
Bruin zandoogje	x	x		
Citroenvlinder	x	x		
Dagpauwoog	x	x		
Distelvlinder	x	x		
Gehakkelde aurelia		x		
Gele luzernevlinder		x		
Groot koolwitje	x	x		
Heivlinder	x		GE	
Hooibeestje	x	x		
Icarusblauwtje	x	x		
Klein geaderd witje	x	x		
Klein koolwitje	x	x		
Kleine vos	x	x		
Kleine vuurvlinder	x	x		
Landkaartje	x	x		
Oranje luzernevlinder		x		
Oranje zandoogje	x	x		
Rouwmantel	x		VN	Tabel 3 (bijlage 1)
Zwartsprietdikkopje		x		

Bijlage 7. Libellen in het uurhok 02-56 in en rond het plangebied (waarnemingenverslag 2007)

Nederlandse naam	Waarneming		Rode lijst Beschermingsregime
	1999-2001	2002-2006	
Blauwe glazenmaker		x	
Bruinrode heidelibel	x	x	
Houtpantserjuffer		x	
Paardenbijter		x	

Bijlage 8. Codes Rode lijst

BE	Bedreigd
EB	Ernstig Bedreigd
GE	Gevoelig
KW	Kwetsbaar
OG	Onvoldoende Gegevens
NB	Niet Beschouwd, standaardlijstsoort
TNB	Thans Niet Bedreigd
UW	Uitgestorven (wereldschaal)
UWW	In het Wild uitgestorven (wereldschaal)
VN	Verdwenen uit Nederland
VN*	Verdwenen uit Nederland voor 1900
VNW	In het wild verdwenen (Nederland)

Bijlage 9. Uitleg beschermingsregime

Soorten in tabel 1

Dit betreft de soorten die in de AMvB 2004 ex artikel 75 van de Flora- en faunawet worden omschreven als 'Algemene soorten'. Ze zijn in Nederland zo algemeen voorkomend dat wordt aangenomen dat ruimtelijke ontwikkelingen de gunstige staat van instandhouding van deze soorten niet negatief beïnvloeden. Voor deze 'Algemene soorten' geldt een vrijstelling voor de artikelen 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld.

Soorten in tabel 2

Dit betreft de soorten die in de AMvB 2004 ex artikel 75 van de Flora- en faunawet worden omschreven als 'Overige soorten'. Voor deze 'Overige soorten' geldt, in het kader van de Flora- en faunawet, een vrijstelling mits wordt gewerkt volgens een door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit goedgekeurde gedragscode. Deze gedragscode moet door de sector of de ondernemer zelf worden opgesteld en ingediend voor goedkeuring (zie hierna). Zolang geen gedragscode is opgesteld, moet voor verstoring van de soorten ontheffing worden aangevraagd. Een ontheffing zal worden verleend als:

- er geen benutting of economisch gewin plaatsvindt;
- zorgvuldig wordt gehandeld.

Dit houdt in elk geval in dat de werkzaamheden geen wezenlijke invloed hebben op de soort. Er mag geen afbreuk worden gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Verder moet voorafgaand aan de werkzaamheden in redelijkheid alles worden verricht of gelaten om te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken dat dieren worden gedood of ver-

wond en verblijfplaatsen worden beschadigd. Hierdoor ligt het voor de hand dat in ieder geval buiten het broedseizoen zal moeten worden gewerkt.

Soorten in tabel 3

Dit betreft de soorten die worden genoemd in bijlage 1 van de AMvB 2004 ex artikel 75 van de Flora- en faunawet of in bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Ontheffing voor deze soorten wordt alleen verleend onder strikte voorwaarden. Voor verstoring van deze soorten kan slechts ontheffing worden verleend als aan de volgende drie voorwaarden wordt voldaan:

- als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- als er geen alternatief is voor de werkzaamheden;
- als sprake is van een specifiek in de wet of de AMvB genoemde omstandigheid, bijvoorbeeld de bedreiging van de volksgezondheid of de openbare veiligheid, bestendig gebruik en uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Gedragscodes voor soortenbescherming

Een gedragscode wordt noodzakelijk om van bepaalde vrijstellingen te kunnen gebruikmaken. De code moet door een sector of ondernemer worden opgesteld en worden goedgekeurd door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Een gedragscode maakt op systematische wijze duidelijk hoe aan de voorwaarden van de vrijstelling kan worden voldaan. Belangrijke elementen hierbij zijn de begrippen 'zorgvuldig handelen' en 'al het redelijke doen' om overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen. Daarbij moet:

- een inventarisatie worden verricht naar beschermde soorten in het plangebied (door een deskundige);
- een plan van aanpak worden opgesteld voor het voorkomen van verstoring van de beschermde soorten;
- tevens een plan van aanpak worden opgesteld om verblijfplaatsen die voor langere periode worden gebruikt, te beschermen;
- bijzondere aandacht worden besteed aan soorten van de Rode lijst, bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bijlage 1 van de Vogelrichtlijn;

en tot slot:

- mogen geen werkzaamheden worden uitgevoerd die in strijd zijn met de verbodsbepalingen in de voor soorten meest kwetsbare periode.

Colofon

Opdrachtgever
Gemeente De Marne

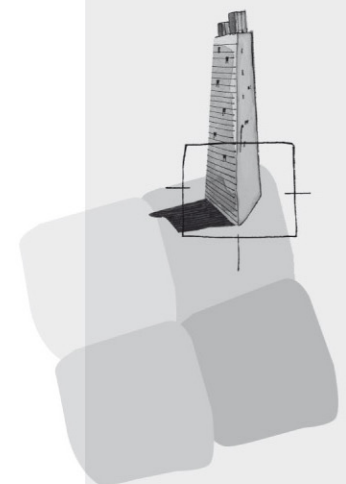
Contactpersoon
De heer B. Suk

Rapport
Mevrouw drs. K.M.S. De Maeijer
BügelHajema Adviseurs

Fotografie
BügelHajema Adviseurs

Projectleiding
De heer drs. R.H. Schipper
BügelHajema Adviseurs

Projectnummer
142.00.18.33.00

BügelHajema Adviseurs bv
Bureau voor Ruimtelijke
Ordening en Milieu BNSP
Vaart nz 48-50
Postbus 274
9400 AG Assen
T 0592 316 206
F 0592 314 035
E assen@bugelhajema.nl
W www.bugelhajema.nl

Vestigingen te Assen,
Leeuwarden en Amersfoort